

Informacija keliautojams, vykstantiems į Madagaskarą

Kas yra maras?

Maras – pavojinga užkrečiama liga, kurią sukelia *Yersinia pestis* bakterijos. Pagrindinis šių bakterijų rezervuaras yra graužikai. Maras tarp graužikų ir nuo graužikų žmonėms dažniausiai plinta per infekuotų blusų įkandimus. Galimi ir kiti šios infekcijos plitimo keliai. *Yersinia pestis* į žmogaus organizmą gali patekti tiesioginio sąlyčio metu su infekuotų gyvūnų audiniais per odos pažeidimus, gleivines. Plaučių maro forma gali plisti nuo žmogaus žmogui per orą su lašeliais artimo sąlyčio metu. Maro klinika priklauso nuo infekcijos patekimo vartų. Skiriamos trys pagrindinės ligos formos – buboninis maras, septiceminis ir plaučių maras.

Buboninis maras sudaro 80-95 proc. visų ligos atvejų. Inkubacinis periodas – 1-7 d. Ligai būdingas karščiavimas, galvos skausmai, šaltkrėtis, silpnumas. Specifinis šios formos simptomas yra vienas ar keli patinę, skausmingi limfmazgiai. *Yersinia pestis* bakterijos dauginasi limfmazgyje, esančiame arčiausiai sukėlėjo patekimo vietos. Buboninis maras dažniausiai išsivysto po blusų įkandimo. Negydant mirštamumas nuo buboninio maro siekia 50-60 proc., anksti pritaikius tinkamą gydymą – 10-20 proc. Buboninis maras neplinta nuo žmogaus žmogui, išskyrus atvejus, kuomet yra tiesioginis sąlytis su išopėjusių bubonų pūliais.

Septiceminis maras diagnozuojamas sukėlėjui išplitus kraujyje. Jam būdingas karščiavimas, šaltkrėtis, didelis silpnumas, virškinamojo trakto veiklos sutrikimai. Septiceminis maras gali sukelti šoką, daugybinių organų nepakankamumą. Septiceminis maras gali išsivystyti kaip pirminė ligos forma arba buboninio maro komplikacija.

Plaučių maras išsivysto įkvėpus lašelių su *Yersinia pestis* bakterijomis arba kaip septiceminio maro komplikacija. Inkubacinis periodas – 1-4 d., kartais trumpesnis nei 24 val. Jam būdingas karščiavimas, galvos skausmas, silpnumas, greitai besivystanti pneumonija su kvėpavimo nepakankamumu, krūtinės skausmas, kosulys. Laiku nepritaikius gydymo plaučių maras baigiasi mirtimi.

Maras gydomas antibiotikais. Ankstyvas antibiotikų skyrimas svarbus tiek gydant, tiek vykdant maro profilaktiką. Vadovaujantis Pasaulio sveikatos organizacijos (PSO) informacija, asmenims, turėjusiems artimą sąlytį su asmenimis, sergančiais maru, arba asmenims, turėjusiems didelės rizikos ekspoziciją, pvz., blusų sukandimai, sąlytis su infekuotų gyvūnų kūno skysčiais ir audiniais, rekomenduojamas profilaktinis gydymas antibiotikais.

Kokia yra maro epidemiologinė situacija?

Maro protrūkis Madagaskare registruojamas nuo 2017 m. rugpjūčio mėnesio. PSO duomenimis, iki š. m. spalio 20 d. Madagaskare užregistruoti 1365 maro atvejai (iš jų 106 mirties) – 915 plaučių maro atvejai, 275 buboninio maro atvejai, 1 septiceminis maro atvejis ir 174 nenustatytos klinikinės formos atvejai. Madagaskaras yra endeminė maro teritorija, kurioje susirgimai buboniniu maru registruojami kiekvienais metais, ypač rugsėjo – balandžio mėnesiais. Šiuo metu vykstančio protrūkio metu didelį susirūpinimą šalyje kelia užregistruotas didelis plaučių maro atvejų skaičius. Susirgimai registruojami anksčiau neendeminėmis teritorijomis laikytose Madagaskaro vietovėse, įskaitant pakrančių miestus. Antananarivo Renivohitra regionas yra labiausiai maro paveikta teritorija. Susirgimai maru registruojami ir didžiuosiuose miestuose – Antananarivo ir Toamasina.

Rekomendacijos keliautojams

Prieš išvykstant

Prieš išvykstant į Madagaskarą, priklausomai nuo kelionės krypties ir tipo, gydytojas gali nuspręsti jums išrašyti antibiotikus, kuriuos būtų galima vartoti po ekspozicijos pasitarus su gydytoju. Taip pat Madagaskaras yra endeminė maliarijos teritorija, todėl PSO rekomenduoja taikyti antimaliarines profilaktikos priemones.

Prevencijos priemonės paveiktose teritorijose

- laikykitės tinkamos rankų higienos;
- naudokite repelentus (pvz., DEET 50 proc., pikaridinas, IR3535) nuo blusų įkandimų;
- venkite tiesioginio sąlyčio su graužikais, sergančiais ar mirusiais gyvūnais;
- venkite artimo sąlyčio su sergančiais maru asmenimis;
- venkite perpildytų teritorijų, kuriose buvo nustatytų plaučių maro atvejų.

Profilaktika po galimos ekspozicijos

Po artimo sąlyčio su asmeniu sergančiu maru ar po kitos didelės rizikos ekspozicijos (pvz., blusų įkandimai ar sąlytis su infekuotų gyvūnų kūno skysčiais), jūs turite pasikonsultuoti su medikais (įskaitant konsultacijas dėl profilaktinio antibiotikų naudojimo ir ligos simptomų stebėjimo).

Stebėkite savo sveikatos būklę

Jūs turite kreiptis į medikus ir pasakyti apie buvusią kelionę, jeigu jums kelionės metu ar savaitės bėgyje po kelionės išsivystė:

- ūmus karščiavimas, šaltkrėtis;
- patinę ir skausmingi limfmazgiai;
- kvėpavimo takų infekcijos simptomai, pvz., kosulys, skrepliai su kraujo priemaiša, sunkus kvėpavimas;
- vėmimas ir pykinimas;
- greitas bendros sveikatos būklės blogėjimas.

Parengta pagal

<https://ecdc.europa.eu/sites/portal/files/documents/Info%20sheet%20Plague%20Madagascar.pdf>

<https://ecdc.europa.eu/sites/portal/files/documents/Communicable-disease-threats-report-28-oct-2017.pdf>